

BETEKINTŐ

12. évf. 3. szám (2018)

DOI: 10.25834/BET.2018.4.1.

Alexandru Nicolaescu:**Írott szó a román parasztoknak****Esettanulmány az Ekésfront lapjáról (1944–1953)****Bevezetés**

A második világháború utáni román történelem egyik fontos politikai csoportosulását, a Petru Groza által vezetett Ekésfrontot („Frontul Plugarilor”) 1933-ban alapították, ám¹ 1945-ig nem játszott fontos szerepet az országos politikában. Jelentősége 1945-ben növekedett meg, amikor koalícióra lépett a Román Kommunista Párttal (RKP), és szovjet nyomásra Groza kapta meg a miniszterelnöki posztot. Az Ekésfront hamarosan az RKP leghűségesebb szövetségesevé vált. A kommunistáknak azért volt szüksége rájuk, hogy megszólíthassák a társadalom elsöprő többségét kitevő parasztságot.²

Írásomban arra keresem a választ, hogy melyek voltak az Ekésfront fő orgánuma által terjesztett propaganda legfontosabb témakörei. Nem törekszem a Petru Groza vezette párt falusi propagandájának a maga teljességében való bemutatására, mivel ezt a témát már feldolgoztuk.³ Vizsgálatom során a párt nevével megegyező, *Frontul Plugarilor* című újság 1945–1953 közötti számait néztem át, és kategorizáltam az ott megjelent propagandisztikus írásokat. Nem tartalmi elemzésre vállalkoztam, csupán az érintett főbb tematikák azonosítására. Nem jelzem a témával foglalkozó valamennyi írást, mivel ez könyvészeti szempontú feldolgozást igényelt volna, ami nem képezi e tanulmány tárgyát.

Általánosságban a kommunista sajtóval kapcsolatban érdemes megjegyezni, hogy a kelet-európai szatellitállamok számára kötelező mintaként szolgáló szovjet sajtó már az 1930-es évek elejére unalmassá vált, mivel a cikkeket monoton hangnemben, primitív stílusban írták, ami nem „hódíthatott meg” egyetlen olvasót sem. Ennek ellenére az újságok hálózata a rezsim számára lehetővé tette a közérdekű információk gyors terjesztését. A szovjet hatalom kezdetől fogva a minél nagyobb példányszámok elérésére, valamint a terjesztés gyorsítására törekedett. A Szovjetunióban, akárcsak később a háború utáni Romániában, létezett egy kifejezetten a parasztságnak szóló politikai napilap: a *Krestyanszkaya Gazeta* (Parasztújság). Az 1923 novemberében útjára indított újság eleinte heti egy, majd heti három alkalommal jelent meg. Hamarosan a legnépszerűbb szovjet újsággá vált, közel 2 milliós példányszámmal. A társadalom alsóbb rétegeinek szánták, és határozottan politikai nevelő szereppel ruházták fel.

A polgárháború lezárulása utáni években a szovjet újságok többsége kis terjedelmű, általában négy-, legfeljebb nyolccoldalos volt, nagyon sok reklámmal körítve. Csak a *Pravda*, az *Izvesztyija* és a falusi párttagokat megcélzó *Bednota* közölt elméleti cikkeket is, a többi lap megelégedett a pártvezetők unalmas beszédeinek közlésével. A friss híreknek elég kevés hely jutott.⁴ Mivel a fentebb említett újságokat a parasztok és a munkások nemigen olvasták, az évtized végén kifejezetten nekik szánt külön lapokat alapítottak.⁵ A szovjet újságokban külön rovatokat szenteltek a „pártéletnek”, a „munkások életének”, „a köztársaságokból származó híreknek”, valamint a kultúra és az iskola világának.⁶ Ugyanezek a rovatok szerepeltek a *Frontul Plugarilorban* is. A szovjet rendszer számára létfontosságú volt az írott sajtó,⁷ mivel ennek révén juttatták el leghatékonyabban az alattvalóknak szóló üzeneteket.⁸ Mivel sok szovjet vezető újságíróból lett politikussá, így nagyon is tisztában voltak a sajtó fontosságával. Az illegálisban működő párt a sajtó hasábjain folytatta ideológiai és politikai vitáit.⁹

Az 1944 őszen legálissá váló Ekésfront vezetése országos sajtóorgánum kiadását határozta el.¹⁰ Már a Központi Bizottság által támogatott újság megjelenése előtt és azt követően is volt az Ekésfrontnak néhány megyei lapja, mint például a kolozsvári *Plugarul* és a dévai *Horia*.¹¹ A *Horia* a Petru Groza által vezetett Hunyad megyei szervezethez kötődött.¹²

A *Frontul Plugarilor* az Ekésfront félhivatalos lapja volt 1945–1953 között. A Petru Groza által vezetett szervezet célját egy 1945. októberi belső dokumentum így határozta meg: „az Ekésfront ma a Kommunisták Párt politikáját közvetíti a falvak világában.” Ezért az Ekésfrontnak támogatnia kellett a dolgozó parasztság és a városi munkásság szövetségét. Annak ellenére, hogy vezetői a kommunisták falusi előfutárának nevezték magukat, 1945-ben úgy vélték, kitörhetnek „a Kommunisták Párt vidéki fiókszervezetének hatástalan pozíciójából. Az Ekésfrontnak szervezetenként önálló vonalat kell képviselnie a földművesek révén, megfelelően érvényesítve elgondolásait a parasztság és a haladó értelmiség köreiben, akik a munkásosztályal való szövetség hívei, és következetesen képviselik ezt, függetlenül a belső vagy külső politikai konjunktúrájától.”¹³

A *Frontul Plugarilor* első száma 1945. február 1-jén látott napvilágot. A programadó vezércikkben azt írták, hogy „lapunkban világosan és egyszerűen fogjuk tolmácsolni – hogy értse a földműves és a munkás is – az örök mozgás törvényét, a gazdasági, társadalmi és politikai élet örökké változó, kötelező és érdekes könyvét, amely könyv ma »A föld legyen azé, aki megműveli« című fejezetnél van nyitva. A romániai földművelők vezérlő csillaga, a földművelőknek a munkásosztályal, valamint a becsületos értelmiségiekkel az összes jobbágymaradvány (dézsmá, úrdolga, robot) felszámolásáért, az ország demokratizálásáért és újjáépítéséért vívott harc irányítója, szervezője és a hírnöke – ezt képviseli és követi a »Frontul Plugarilor«.”¹⁴ A fenti célok és a nyelvezet alapján a lap ideológiai irányultsága határozottan közel állt az RKP irányvonalához.

Plurális sajtóviszonyok közepette egy lap fennmaradását vagy egy tökeerős tulajdonos, vagy a hirdető és az előfizető, tehát a piac biztosítja. Az 1945 utáni Romániában azonban a pártok sajtóorgánumai esetében a cél nem az volt, hogy bevételt érjenek el, hanem hogy terjesszék az ideológiát, és tartsák a kapcsolatot a híveikkel és a választókkal. Ennek megfelelően a *Frontul Plugarilor* szerkesztősége, nem sokkal az első szám megjelenését követően, felhívást jelentetett meg, amelyben a megyei pártvezetőségek támogatását kérte a lap falvakban történő terjesztése és a tudósítói hálózat kiépítése érdekében. A szerkesztőség beismerte, hogy bár a lap a falvak népéhez szólt, éppen a falvakban nem terjesztették, ezért a községi szervezeteknek feladatuk szabták minél több előfizető toborzását. A tudósítóknak a falvak népe által is érthető cikkeket kellett írniuk, szerzőiknek a parasztság, a tanítók vagy a papság köréből kellett származniuk. Az előfizetők számának gyarapodása az Ekésfront szervezetét erősítette, kapcsolatot teremtett az önhatalmúlag létrehozott falusi szervezetek és a lehetséges olvasók között. További célként fogalmazták meg a falusi lakosság kulturális és politikai színvonalának emelését,¹⁵ más szóval annak szocialista nézetekkel való felvértezését.

Az Ekésfront Központi Bizottsága által a megyei és helyi szervezeteknek küldött előirányzatok az újság fennállása során mindvégig új előfizetésekre buzdítottak, és időről időre jelenteni kellett az adott a megyében vagy településen lévő előfizetők számát is. A megjelenés első évében megpróbálták elmagyarázni a falvak lakosságának az újság témáit és célkitűzéseit. Állandó jelleggel kérték a tudósítók számának növelését a falvakban és a megyei vagy helyi szervezetek vezetőségének szintjén.¹⁶

A lap terjesztése kapcsán idővel több szabálytalanságot is megállapítottak. Míg egyes szervezetek minden különösebb szabályozás nélkül szétosztották az újságot, addig máshol a központi irodákban tárolták, és nem küldték tovább.¹⁷ Egy 1948-ban kelt munkabeszámolóban azt írták, hogy egyes Argeş és Muscel megyei szervezetek megtagadták a *Frontul Plugarilor* árusítását, mivel nem tudják eladni,¹⁸ ami arról árulkodik, hogy a falubeliek nem kedvelték, és így nem is juthatott el azokhoz, akiknek szánták.¹⁹

A lap példányszámát illetően nincsenek pontos információim, de bizonyos adatok azért rendelkezésre állnak. Egy 1945 októberében kelt, az Ekésfront taglétszáma vonatkozó dokumentumban az újság helyzetéről is olvashatunk. Országos szinten naponta 15 122 példányt adtak el a lapból, az előfizetések száma pedig 5958 volt, így a kettőt összeadva megkapjuk a példányszámot. A Petru Groza által vezetett szervezet sajtóorgánumát tehát naponta több mint 21 ezer példányban adták ki. E számot érdemes összehasonlítani az Ekésfront tagjainak számával, amely becslések szerint 1 221 486 volt.²⁰ Közel három év múlva, 1948 februárjára a napi példányszám elérte a 90 ezret.²¹ Az 1948. március 28-i választások idején kiadott egyik jelentés szerint a példányszám erre az időszakra már 160 ezer tehető.²² Ez kivételes helyzetnek mondható, mivel az újság 1947–1948-ban csak 60 ezres példányszámban jelent meg. A példányszám csökkenését a rossz szervezéssel és terjesztéssel magyarázták. 1948-ban egész Romániában megszüntették a helyi újságokat.²³ A lokális sajtó felszámolását követően az Ekésfront Központi Bizottsága által kiadott lap példányszáma nőtt, az év végén elérte a 67 ezret, egyes próbaszámokat pedig akár 500 ezer példányban is kinyomtattak. Hetilappá való átalakulását követően a *Frontul Plugarilor* példányszáma elérte a 145 ezret.²⁴

A *Frontul Plugarilor* propagandája

A lap meghatározása szerint „a propaganda szó alatt azt az eszközt értjük, amely által bizonyos eszméket és tetteket valamilyen cél érdekében ismertté teszünk. Ezt a propagandaeszközt használják fel a politikai szervezetek annak érdekében, hogy ismertté tegyék céljaikat és formálják minden állampolgár politikai öntudatát, aki kész harcolni politikai elképzelései megvalósításáért.”²⁵

Az első számban megjelent programadó cikk lett az újság hitvallása, amelytől nem kívánt eltérni. A kommunista eszméket hirdette a falvak világában, fokozatosan radikalizálódva, hiszen a kezdeti, 1945–1948 közötti üzenetei jóval homályosabbak voltak a későbbi évekhez képest, amikor is kommunista szócsővé vált.

Az első lapszámokban megnevezték azokat, akiknek az újságot szánták: a falvak dolgozóit, a városi munkásságot és értelmiséget. Támogatni kívánták ezen rétegek együttműködését, illetve szorosabbá kívánták tenni a városok és falvak közötti kapcsolatokat.²⁶ Ennek érdekében híreket közöltek a földművesek gyárlátogatásairól, mely látogatások úgymond „a munkások és a parasztok testvérré válását” eredményezték.²⁷

A lap propagandisztikus jelentősége a nyilvános felolvasásnak is köszönhető.²⁸ A *Frontul Plugarilor*ban vagy a *Scânteia*ban²⁹ megjelent propagandacikkeket az Ekésfront által szervezett összejöveteleken felolvasták. Ezek az alkalmakon az újságot is terjesztették, új előfizetéseket kötöttek, tudósítókat kerestek, és közlésre cikkeket küldtek a lapnak.³⁰ Azért, hogy a *Frontul Plugarilor* minél több olvasóhoz eljusson, olvasói csoportokat szerveztek. Ezek általában szombaton és vasárnap ültek össze, mivel a többi napokon a jelenlévőket a mezőgazdasági munkák kötötték le.³¹ A megyei és járási pártszervezetekben az aktivisták minden reggel fél nyolc és fél kilenc között olvasták fel az újságot, mielőtt az olvasói csoportok tagjai terepre mentek volna.³² Gyorsan kiderült azonban, hogy a kollektív olvasás gyakorlatát nem tartották be.³³

1945 első felében a lap intenzívebben foglalkozott az Ekésfront összejöveteleinek szervezésével, ami bizonyos mértékig érthető, hiszen ez az időszak az újjászerveződés és az egész országos hálózat kiépítésének időszaka volt. Propagandisztikus cikkeket közöltek a román és a szovjet kormányzat moszkvai találkozóiról is.³⁴ E témák nagyrészt a következő évben is megjelentek, bár 1946-ban a választási kampány eseményeiről is sok szó esett.

1947-től az újság kiemelten kezdte ünnepelni május 1-jét; e napon színes kiadásban jelentették meg a lapot, a címet piros betűkkel szedték. Analógiaként megemlíthető, hogy egyedül az ortodox húsvéti számok jelentek meg részben színesen vagy piros betűs címekekkel. Ebben az évben a végsőkig kiéleződött az Ekésfront és a Nemzeti Parasztpárt³⁵ közötti harc, amely a Iuliu Maniu által vezetett párt felszámolásával ért véget. 1947. december végén Románia és Jugoszlávia diplomáciai kapcsolatairól, valamint Tito látogatásáról közöltek anyagokat. A karácsonyi szám színesben jelent meg, külön melléklettel.

1948 első felében az újságban a március 28-i parlamenti választások és Románia új alkotmányának elfogadása kapcsán jelentek meg harsányabb írások. Meg kell említenünk, hogy a *Frontul Plugarilor* már megjelenésének kezdete óta hangsúlyozta az ipari munkások és a földművesek közötti kölcsönös segítség eszméjét, olyan írásokat közölve, amelyek kiemelték a munkások által nyújtott segítséget a különböző mezőgazdasági munkák, mint például a vetés vagy a betakarítás során. 1948-tól az újság hasábjait elöntötte a propaganda, és kezdtek eltűnni a földművesek számára különféle hasznos híreket közlő oldalak. Ugyanebben az évben közölték a Szovjetunióból hazatért román hadifoglyok listáit, de arról is cikkeztek, hogy „miként lett I. Mihály király vagyona a nép”. A „Falvainkból és városainkból” című rovatban lehetett olvasni a beszolgáltatási kvóták túlszárnyalásáról és a mezőgazdasági termelőségvetkezetekbe való belépésekről, valamint írtak Románia új pátriárkája, Justinian³⁶ megválasztásáról is. Közölték a király lemondásával kapcsolatos rendeleteket és a köztársaság kikiáltásáról szóló jogszabályt, Petru Groza miniszterelnök kiáltványát az országhoz az új év és egy „új korszak” beköszönte alkalmából, valamint beszámoltak az új politikai rendszert támogató tüntetésekről. Megpróbálták bizonyítani, hogy a parasztságot hátrányosan érintette a monarchia, amelyet a falvak „legnagyobb elnyomójá”-nak neveztek.³⁷ Több számot szenteltek az Ekésfront megalapítása 15. évfordulója alkalmából rendezett dévai ünnepségnek is.

1949 után az újság által terjesztett propaganda néhány kiemelt témára irányult. Az egyik legfontosabb ezek közül az alábbi napok kiemelt megünneplése volt: március 1.,³⁸ március 6.,³⁹ március 8.,⁴⁰ május 1.,⁴¹ május 8.,⁴² május 9.,⁴³ továbbá augusztus 23.,⁴⁴ november 8.⁴⁵ és december 30.⁴⁶ Ezenkívül a kulákok és a rendszer ellenségeinek leleplezése, a békeharc, a pénzügyi reform, az 1952-ben elfogadott új Alkotmány vagy az 1952. november 30-i választások kerültek még szóba.⁴⁷ Megjegyzendő, hogy 1949 után az egyházi ünnepek már nem szerepeltek kiemelt helyen, ezek helyét a politikai jellegű ünnepek vették át.

Az újság propagandája a különféle mezőgazdasági munkálatokkal kapcsolatos kérdéseket is taglalta, mint például a vetést, a kapálást, az aratást, az ipari növények termesztését,⁴⁸ az állami gazdaságok (GAS) és a

mezőgazdasági szövetkezetek (GAC) megszervezését, a román mezőgazdaság szocialista típusú átszervezésével kapcsolatos híreket, a mezőgazdasági kvóták és az állami terv teljesítését.

1951 első felében az újság propagandája a mezőgazdasági munkákra koncentrált, így például az aratásra, vetésre, majd a termény betakarítására és a kvóták teljesítésére. 1953-ban újból kiemelten foglalkozott belpolitikai ügyekkel, többek között beszámolt a Nagy Nemzetgyűlés üléseiről⁴⁹ és az ötéves terv teljesítéséről.⁵⁰

A kulturális témák sorában helyett kapott a falusi könyvtárak szervezése, a szovjet irodalom, a mezőgazdasági iskolákkal kapcsolatos hírek, az analfabetizmus felszámolása és olvasóköri szervezése, a szovjet nevelési módszerek és a tanítók szerepe, a kultúrházak megszervezése és tevékenysége, a babonák felszámolásáért vívott harc. Különösen gyakran cikkeztek a művelődési házak működéséről; ezek révén próbálták terjeszteni a kommunista eszméket a falvak világában. 1950-ben a „Tanuljunk a szovjet emberek tapasztalatából” című rovatban szó esett a kolhoz-típusú mezőgazdaság módszereiről, a nők társadalomban betöltött szerepéről és az új vetési módszerekről. A lap természetesen nem az ipari, hanem a mezőgazdasági kérdésekre helyezte a hangsúlyt. Az 1950. január 15-i számban Mihai Eminescu⁵¹ születésének 100. évfordulóját ünnepelték, több cikket is megjelentettek erről.⁵² A kulturális témákat Ion Luca Caragiale⁵³ ünneplésével folytatták, 1952. január 30-án emlékeztek meg születése századik évfordulójáról.⁵⁴ Nicolae Bălcescuról⁵⁵ 1952 decemberében és 1953 januárjában esett szó, a Román Népköztársaság Minisztertanácsának határozatát követve.⁵⁶ A „Mit olvassunk?” című rovatban általában a Román Munkáspárt Kiadója és a „Cartea Rusă” („Orosz Könyv”) Kiadónál megjelent könyveket ajánlották. Írtak még a görög katolikus és az ortodox egyház egyesüléséről is.⁵⁷ Nem feledkeztek meg a román fejedelemségek 1859-es egyesüléséről sem. Az eseményt az aktuális politikai elvárások mentén idézték fel: ezek szerint az unió a „nép” műve volt, ezért meg sem említették Alexandru Ioan Cuza⁵⁸ fejedelem szerepét.⁵⁹

A *Frontul Plugarilor* hetilappá való átalakulását követően a szerkesztők úgy vélték, hogy a változtatással sikerült javítani a tartalom, a falvakban végrehajtandó feladatokra helyezve a hangsúlyt. A változások ellenére elismerték, hogy „több hiányosság” is van, mivel az újság „nem elég harcos, nem tükrözi a falvakban zajló osztályharcot, valamint hiányzik belőle a kritikai szellem”.⁶⁰

Az 1950. december 3-i választásokról is jelentek meg cikkek. A szavazást követően is írtak a választásokról, hogy rámutassanak a Népi Demokrácia Frontja⁶¹ nagy támogatottságára. Érdemes megemlíteni, hogy a választásokkal kapcsolatos hangnem már kevésbé volt vehemens és kitartó, viszonylag kevés cikk jelent meg a témáról, ami azzal is magyarázható, hogy a hatalomnak nem volt legális politikai ellenzéke. A hetilappá válás után eltűntek a parasztságnak szánt nevelő szándékú információk, és csak a kommunista propagandát hirdették. Ettől kezdve a rovatok nem kaptak külön nevet, mint addig, hanem a cikkek egymást követték, mértanilag jobban elhelyezve.

1952-től sokkal gyakrabban jelentek meg a munkásosztály és a dolgozó parasztság szövetségéről szóló cikkek.⁶² Sokkal több szó esett a Szovjetunióban zajló különféle eseményekről is, így például a pártkongresszusokról és Sztálin beszédeiről.⁶³ Közltek a Román Munkáspárt jelszavait és felhívásait, ennek következtében a „földművesek lapja” végérvényesen az RKP szócsövénévé vált, és tisztán politikai nézőpontból foglalkozott a parasztság problémáival.⁶⁴

Az 1952. június 2-án bekövetkezett kormányváltást csak röviden érintette az újság, megemlítve, hogy a Nagy Nemzetgyűlés Elnöki Tanácsának elnökévé a felmentését kérő Constantin I. Parhon helyett Petru Grozát választották. Ezután a Nagy Nemzetgyűlés Elnöki Tanácsa Gheorghe Gheorghiu-Dej javasolta miniszterelnöknek, akit lelkes, 10 percig tartó ünnepléssel választottak meg.⁶⁵ Említésre méltó, hogy 1950-től az újságnak tipikusan a kommunista rezsimekre jellemző hangvétele volt, és olyan, a személyi kultuszra jellemző megszólításokat használt, mint például a „szeretett vezető”.

Az újság utolsó, 1712. száma, amely 1953. március 22-én került ki a nyomdából, nem jelentette be a *Frontul Plugarilor* „önfeloszlását”, sem azt, hogy az utolsó számról van szó, hanem szokás szerint közölte az előfizetési módot és az előfizetés árát is. Az előző év végén egyébként felhívást bocsátottak közre minél több előfizetés megkötése érdekében.⁶⁶

Ami a nemzetközi helyzet propagandisztikus bemutatását illeti, a lap e téren is elég kanyargós utat járt be. Míg 1945-ben a nagyhatalmak közötti viszonyt kedvező színben mutatta be, addig 1948 után, a nemzetközi események alakulása miatt érthető módon, a nyugati országokat imperialistának minősítette, és ez így is maradt az újság megszűnéséig. 1948 novemberétől az újság címlapján a „külső imperializmussal” kapcsolatos kommunista jelszavakat közölték. Ettől kezdve nyilvánvalóvá vált a Nyugat elleni harc, és erről az újságban terjedelmes cikkek jelentek meg.⁶⁷ 1949 vége felé megsokasodtak „az imperializmus elleni küzdelemről” és a

nyugati hatalmak destabilizáló szándékairól szóló cikkek. A kapitalista országokat „megbélyegző” írárok közlése a következő években is folytatódott.

A világpolitika több neves eseményét is kommentálták, mint például a Kínai Népköztársaság kikiáltását,⁶⁸ Vasili Kolarov, Bulgária miniszterelnökének eltűnését;⁶⁹ a nemzetközi kommunista mozgalom egyes személyeinek megünneplését.⁷⁰ Az 1917. októberi szovjet forradalomról a hagyományoknak megfelelően november 7-én írtak,⁷¹ de esett szó Lenin halálának 29. évfordulójáról⁷² és Gogolról is.⁷³

Sztálin 69. születésnapján, 1948. december 21-én az újság különszámmal jelentkezett.⁷⁴ A 71. születésnapot sem hagyták figyelmen kívül.⁷⁵ Nem mulasztották el a Georgi Dimitrovra való megemlékezés lehetőségét sem – Dimitrov 1949. július 2-án, Moszkvában hunyt el⁷⁶ –, a megemlékezést a következő lapszámban folytatták, számos életrajzi adatot közölve. Ugyanezt a mintát alkalmazták Sztálin halálánál is: az egész újság fekete gyászkeretben jelent meg, és az elhunyt fényképét is közölték.⁷⁷ Nemsokára Klement Gottwald halálhírért is bejelentették,⁷⁸ de az ő esetében csak a nevet keretezték be feketével, hogy érzékeltessék a különbséget Sztálinhoz képest.

1951 végén nem feledkeztek meg a koreai félszigeten dúló háborúról sem, és a koreai kommunistákat támogató írásokat jelentettek meg.⁷⁹ A koreai nép védelme és az Egyesült Államok beavatkozásának elítélése ügyében a Petru Groza által vezetett szervezet táviratot küldött az ENSZ-nek, amelyben a Román Népköztársaság 1 500 000, az Ekésfrontba tömörült dolgozó parasztja nevében elítélte az „agressziót”.⁸⁰

Az Ekésfrontot képviselő Miron Belea főtitkár, valamint Romulus Zăroni mezőgazdasági miniszter írt a lapba, igaz, csak ritkán. Figyelemre méltó Petru Groza cikkeinek hiánya⁸¹ – Groza írt ugyan néhány cikket, de ezek különleges események kapcsán született rövid véleménynyilvánítások voltak –, amit a különféle alkalmakkor elmondott beszédei publikálásával pótolták.

A lap szerkesztői és az Ekésfront vezetői már 1946 decemberétől szerették volna, ha nők is közreműködnek a lapban, és cikkeket írnak a szervezetben végzett munkájukról.⁸² Az Ekésfront aktivistáinak az is a feladatai közé tartozott, hogy bevonja a földművelőket a tudósítók körébe.⁸³

Elemelve a lap munkatársainak helyzetét, 1950 decemberében kimutatták, hogy az Ekésfrontnak országosan 614 olyan szervezete volt, ahová nem jutott el a lap, a többinek pedig hetente 147 ezer példányt juttattak el. Az újságnak 1626 aktív munkatársa volt, közülük egyesek elégedetlenek voltak azért, mert nem közölték a cikkeiket, és kérték a „Válasz a tudósítóknak” című rovat elindítását, ami meg is történt.⁸⁴ A panaszokból kiviláglik, hogy míg a lap megjelenésének kezdeti időszakában a vezetők a közreműködők hiánya miatt panaszkodtak, addig az újság hetilappá válását követően már túl sok volt a munkatárs a rendelkezésre álló közlési felülethez képest.

Következtetések

A *Frontul Plugarilor* első száma 1945. február elsején jelent meg. A Petru Groza által vezetett szervezet félhivatalos lapja az Ekésfront legálissá válását követően viszonylag későn, a vezetők közötti megbeszélések eredményeként jelent meg. Tartalma az idő múltával változott, 1948-ig sokszínű, főleg mezőgazdasági, egészségügyi problémákra fókuszáló írásokat publikált, a babonák felszámolásáért küzdött, anélkül hogy kommunista kliséket és jelszavakat használt volna, s akár azt is mondhatjuk, hogy a két világháború közötti parasztságnak szánt újságok jegyeit viselte magát. Az 1948-as év egyfajta törést jelentett, politikai és propaganda-jellegű cikkek kezdtek megjelenni, 1949-től pedig az Ekésfront hivatalos orgánuma átvette a tisztán kommunista eszméket és jelszavakat, s a kommunisták propagandaeszköze lett. A propaganda áthatotta a lap írásait, még akkor is, ha továbbra is megjelent néhány, főleg az élelmiszer-higiéniára vonatkozó szakcikk. A mezőgazdasággal kapcsolatos írárok pusztán arra irányuló próbálkozások voltak, hogy meggyőzzék a parasztságot, miszerint a kommunista tulajdonforma és a közösségi munka rendszere előnyös, és saját érdeküket szolgálja. Hetilappá váló átalakulását követően a propaganda egyre leplezetlenebb lett, az újság cikkei gyakorlatilag propagandisztikus buzdításokká váltak.

A *Frontul Plugarilor* 1945–1953 közötti számainak tanulmányozása nyomán elmondható, hogy a lap kezdettől fogva nem volt más, mint a kommunista propaganda „eszköze” azon a területen, ahol a kommunisták a legkevesebb támogatóval rendelkeztek: a falvak világában. Elemelve a lap példányszámának alakulását, elmondható, hogy a célokat csak részben sikerült megvalósítani, mivel a kinyomtatott példányok száma nem érte el a szervezet tagságának a számát sem, így tehát nem juthatott el a falvak világába a kívánt mértékben.

A földműveseknek szánt újság magán viselte a kor jegyeit, a propagandisztikus témák megközelítését illetően pedig hasonló volt a többi kommunista országban megjelent laphoz,⁸⁵ és a szovjet rezsim kezdeti időszakának sajtójától átvett hangnem jellemezte.

Fordította: L. Balogh Béni

Bibliográfia

Levéltári források

Serviciul Județean Hunedoara al Arhivelor Naționale ale României (Román Nemzeti Levéltár Hunyad Megyei Kirendeltsége, S.J.A.N.D.).

Serviciul Județean Timiș al Arhivelor Naționale ale României (Román Nemzeti Levéltár Temes Megyei Kirendeltsége, S.J.A.N.T.).

Sajtó

Frontul Plugarilor, 1945–1953.

Hivatkozott irodalom

Radu, 2013

Radu, Sorin: The Political Organisation of the Peasantry in Communist Romania: the Ploughmen's Front (1945–1953). *Bulgarian Historical Review*, 1–2. sz. 79–101.

Radu–Budeancă–Solomon, 2015

Radu, Sorin – Cosmin Budeancă – Flavius Solomon: The 'Comrades', propaganda and the collectivization of agriculture in eastern Europe. The Ploughmen's Front in Romania. *Historický časopis*, 63. sz. 113–135.

Nicolaescu, 2016

Nicolaescu, Alexandru: „Relația” Frontului Plugarilor cu intelectualii din lumea satelor (1945–1948). *Identități sociale și culturale, etnice și religioase în comunism*. 31–43.

Kenez, 1985

Kenez, Peter: *The Birth of the Propaganda State. Soviet Methods of Mass Mobilization, 1917–1929*. London, Cambridge University Press.

Brooks, 2000

Brooks, Jeffrey: *Thank you, comrade Stalin! Soviet Public Culture from Revolution to Cold War*. Princeton, New Jersey, Princeton University Press.

Lenoe, 2004

Lenoe, Matthew: *Closer to the masses. Stalinist culture, social revolution, and soviet newspapers*. Cambridge, Massachusetts, London, Harvard University Press.

Geldern–Stites (eds.), 1995

Geldern, James von – Richard Stites (eds.): *Mass culture in Soviet Russia*. Bloomington, Indiana University Press.

Ciobanu–Radu–Georgescu, 2011

Ciobanu, Vasile – Sorin Radu – Nicolae Georgescu (Coord.): *Frontul Plugarilor: documente*, vol. I. 1944–1947. București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului.

Ciobanu–Radu–Georgescu, 2012

Ciobanu, Vasile – Sorin Radu – Nicolae Georgescu (Coord.): *Frontul Plugarilor: documente*, vol. II. 1948–1951. București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului.

¹ Petru Groza a két világháború között miniszter volt, 1933-ban a Frontul Plugarilor elnökévé választották. Az RKP támogatásával Románia miniszterelnöke 1945–1952 között.

- ² A Frontul Plugarilor történetéről és megszervezéséről, valamint a román mezőgazdaság kollektivizálásának elindításában játszott szerepéről bővebben lásd: Radu, 2013: 79–101.; Radu–Budeancă–Solomon, 2015: 113–135.
- ³ Nicolaescu, 2016: 31–43.
- ⁴ Kenez, 1985: 224, 226–230.
- ⁵ Brooks, 2000: 5–6.
- ⁶ Kenez, 1985: 232.
- ⁷ A szovjet sajtó propagandaszervezetének fejlődéséről, különösen a 20-as évekről lásd: Lenoe, 2004.
- ⁸ Kenez, 1985: 233.
- ⁹ Geldern–Stites (eds.), 1995: XI.
- ¹⁰ Uo. 36–37.
- ¹¹ Uo. 71–72.
- ¹² Uo. 146.
- ¹³ Ciobanu–Radu–Georgescu, 2011: 149.
- ¹⁴ Gh. Micle: „Ce vrem?”. *Frontul Plugarilor*, I. évf., 1. sz., 1945. február 1.
- ¹⁵ SJAND fond Frontul Plugarilor. Comitetul Județean Hunedoara, 2. dosszié /1945, f. 2.
- ¹⁶ Ciobanu–Radu–Georgescu, 2011: 103, 109, 338, 354.
- ¹⁷ Uo. 372.
- ¹⁸ Uo. 58.
- ¹⁹ Uo. 90.
- ²⁰ Uo. 151.
- ²¹ Ciobanu–Radu–Georgescu, 2012: 29.
- ²² Uo. 67.
- ²³ Uo. 89.
- ²⁴ Uo. 408–409.
- ²⁵ „Organizarea propagandei Frontului Plugarilor”. *Frontul Plugarilor*, I. évf., 187. sz., 1945. szeptember 19.
- ²⁶ Gh. Micle: „Vă chemăm alături de noi”. *Frontul Plugarilor*, I. évf., 8. sz., 1945. február 7.
- ²⁷ „Corespondenții noștri ne scriu despre alianța muncitorilor cu țaranii. Plugarii în vizită la fabricile »Ilsa« și »Teba« din Timișoara”. *Frontul Plugarilor*, IV. évf., 899. sz., 1948. február 23.
- ²⁸ Ciobanu–Radu–Georgescu, 2012: 44.
- ²⁹ A Román Kommunista Párt hivatalos lapja.
- ³⁰ SJANT Fondul Frontul Plugarilor – Comitetul Județean Severin, 7. dosszié, f. 57, 63, 64, 237, 236–237.
- ³¹ Uo. 7. dosszié, f. 261.
- ³² Uo. 7. dosszié, f. 281.
- ³³ SJANT Fondul Frontul Plugarilor – Comitetul Județean Timiș-Torontal, 53. dosszié, f. 125.
- ³⁴ „Solii democrației românești s-au înapoiat dela Moscova”. *Frontul Plugarilor*, I. évf., 184. sz., 1945. szeptember 15.
- ³⁵ A Nemzeti Parasztpárt volt a fő politikai erő, amely 1945 után Romániában ellenállt a kommunisták felemelkedésének. A Iuliu Maniu által vezetett, elég nagy népszerűségnek örvendő párt a kommunisták és szövetségesei fő célpontjává vált. 1947 nyarán a pártot törvényen kívül helyezték.
- ³⁶ Justinian Marina (1901–1977) a Román Ortodox Egyház harmadik pátriárkája volt, 1948-ban, a kommunisták hatalomra kerülését követően választották meg.
- ³⁷ Eugen Jebeleanu: „Ce a însemnat dinastia pentru plugărimii”. *Frontul Plugarilor*, IV. évf., 862. sz., 1948. január 10.
- ³⁸ E napon a tavasz, az újjászületés jegyében adományozták egymásnak az ún. márciuska-amuletteket, amelyek a néphit szerint bőséget és szerencsét hoztak. Az eredetileg a románság körében tartott ünnep az erdélyi magyarság körében is meghonosodott.
- ³⁹ Ezen a napon ünnepelték Petru Groza első kormányának megalakulását (1945. március 6.).
- ⁴⁰ A Nemzetközi Nőnap a kommunista Romániában is kitüntetett ünnepnek számított.
- ⁴¹ E nap alkalmából általában külön lapszámot adtak ki, amelynek vezércikkei a munkások nemzetközi ünnepéről szóltak, és beszámoltak arról, hogyan ünnepelték meg ezt Romániában a kommunista hatóságok. 1948 után sokkal intenzívebben emlékeztek meg e napról.

⁴² A Román Kommunista Párt / Román Munkáspárt megalakulásának évfordulója.

⁴³ Az 1877-es függetlenségi nyilatkozat évfordulója.

⁴⁴ 1944. augusztus 23-án Románia szakított a tengelyhatalmakkal, és a Szovjetunió közvetítésével tárgyalásokat kezdett a szövetségesekkel. A kommunizmus időszakában augusztus 23-a Románia nemzeti ünnepe volt.

⁴⁵ Gheorghe Gheorghiu-Dej születésnapja.

⁴⁶ A köztársaság kikiáltásának évfordulója.

⁴⁷ Meg kell említenünk, hogy e választásoknak, akárcsak a korábbiaknak, nem volt nagy médiavisszhangjuk, az újságok csak a lebonyolításuk idején közöltek ezzel kapcsolatos propagandacikkeket, de viszonylag keveset.

⁴⁸ Az ilyen jellegű cikkek száma elég nagy a vizsgált lap esetében, különösen 1949–1953 között, és szinte minden számban találunk hasonló tematikájú írást.

⁴⁹ „Lucrările primei sesiuni a Marii Adunări Național”. *Frontul Plugarilor*, IX. évf., 1704. sz., 1953. január 25.

⁵⁰ „Pentru îndeplinirea cincinalului în 4 ani!”. *Frontul Plugarilor*, IX. évf., 1703. sz., 18 1953; „La luptă pentru îndeplinirea cincinalului în patru ani!”. *Frontul Plugarilor*, IX. évf., 1712. sz., 1953. március 22.

⁵¹ A románok nemzeti költőjének számító Eminescunak a kommunizmus éveiben a politikai írásait emelték ki, mivel ezek kedvezőek voltak a kommunista rendszer számára.

⁵² „Pelerinaj la mormântul lui Mihail Eminescu”. A „100 éve született a nagy költő, Mihai Eminescu” c. rovatban az alábbi cikkek jelentek meg: „Chipurile burghezo-moșierimii în poezia lui Eminescu”; „Sărbătoarea dela Uniunea Scriitorilor din PRR”; „Viața lui Mihail Eminescu, o viață pe care a zdrobit-o burghezia”, *Frontul Plugarilor*, VI. évf., 1473. sz., 1950. január 15.

⁵³ Akárcsak Mihai Eminescu esetében, a kommunisták megjelentették Ion Luca Caragiale műveit is, aki elítélte a 19. század végi, 20. század eleji „burzsoá-földesúri” román társadalom erkölcsseit.

⁵⁴ „Se apropie centenarul nașterii lui I.L. Caragiale”. *Frontul Plugarilor*, VII. évf., 1648. sz., 1951. december 30.; „Caragiale, prieten al luptei poporului muncitor”. *Frontul Plugarilor*, VIII. évf., 1651. sz., 1952. január 20.; „Caragiale, scriitor al poporului”. *Frontul Plugarilor*, VIII. évf., 1652. sz., 1952. január 27.; „Centenarul lui I.L. Caragiale sărbătorit cu însuflețire în întreaga țară”. *Frontul Plugarilor*, VIII. évf., 164. sz., 1952. február 10.

⁵⁵ Az 1848-as havasalföldi forradalom vezetőjeként számontartott Nicolae Bălcescu azért volt fontos a kommunista propagandának, mert szembehelyezkedett a nagybirtokosokkal.

⁵⁶ „Sărbătorirea centenarului lui N. Bălcescu”. *Frontul Plugarilor*, VIII. évf., 1698. sz., 1952. december 14.

⁵⁷ „Refacerea unității religioase a românilor din Ardeal”. *Frontul Plugarilor*, IV. évf., 1089. sz., 1948. október 9.

⁵⁸ Alexandru Ioan Cuza (1820–1873): a Havasalföld és Moldva egyesülésével létrejött Román Fejedelemség első uralkodója 1859-től 1866-ig.

⁵⁹ „91 de ani dela Unirea principatelor”. *Frontul Plugarilor*, VI. évf., 1481. sz., 1950. január 25.

⁶⁰ Ciobanu–Radu–Georgescu, 2012: 408–409.

⁶¹ A Népi Demokrácia Frontja egy választási szövetség volt, ennek ernyője alatt vett részt a választásokon 1948–1965 között a Román Munkáspárt a szövetségeseivel együtt. „Marea victorie a poporului nostru muncitor”; „Oamenii muncii își arată dragostea față de conducătorii lor”, „Frontul Democrației Populare a obținut în alegeri o strălucită victorie”. *Frontul Plugarilor*, VI. évf., 1593. sz., 1950. december 14.

⁶² „Despre alianța între clasa muncitoare și țărănimea muncitoare”. *Frontul Plugarilor*, VIII. évf., 1664. sz., 1952. április 20.; „Să întărim schimbul de mărfuri între oraș și sat!”. *Frontul Plugarilor*, VIII. évf., 1690. sz., 1952. október 19.

⁶³ „Congresul al XIX-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice. Cuvântarea tovarășului I.V. Stalin”. *Frontul Plugarilor*, VIII. évf., 1683. sz., 1952. augusztus 19.

⁶⁴ „Întâlnirea dintre tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej și minerii stahanoviști și fruntași în producție”. *Frontul Plugarilor*, VIII. évf., 1673. sz., 1952. június 22.

⁶⁵ „Sesiunea Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române”. *Frontul Plugarilor*, VIII. évf., 1671. sz., 1952. június 8.

⁶⁶ „Toată atenția mării numărului de abonamente”. *Frontul Plugarilor*, VIII. évf., 1699. sz., 1952. december 21.

⁶⁷ *Frontul Plugarilor*, IV. évf., 899. sz., 1948. február 23. Ez a szám a Román Munkáspárt kongresszusáról szólt.

⁶⁸ „A fost proclamată Republica Populară Chineză”. *Frontul Plugarilor*, V. évf., 1380. sz., 1949. szeptember 24.

-
- ⁶⁹ „Vasili Koralov primul ministru al P.P. Bulgaria a încetat din viață”. *Frontul Plugarilor*, VI. évf., 1481. sz., 1950. január 25.
- ⁷⁰ „V.M. Molotov împlinește 60 de ani”. *Frontul Plugarilor*, VI. évf., 1518. sz., 1950. március 10.
- ⁷¹ 1950-tól kezdve ünnepelték állandó jelleggel ezt a napot.
- ⁷² „Lenin trăiește, Lenin este viu în inimile noastre”. *Frontul Plugarilor*, IX. évf., 1703. sz., 1953. január 18.
- ⁷³ „100 de ani dela moartea marelui scriitor rus Gogol”. *Frontul Plugarilor*, VIII. évf., 1657. sz., 1952. március 2.
- ⁷⁴ *Frontul Plugarilor*, IV. évf., 1152. sz., 1948. december 22.
- ⁷⁵ „Poporul nostru muncitor a sărbătorit cu nesaftărită dragoste și recunoștință ziua tovarășului Stalin”. *Frontul Plugarilor*, VI. évf., 1595. sz., 1950. december 28.; „Conducătorul și învățătorul oamenilor muncii din lumea întreagă”. *Frontul Plugarilor*, VII. évf., 1646. sz., 1951, december 16. – az oldal közepén a tábornoki egyenruhába öltözött Sztálin fényképe látható; „Telegrama trimise tovarășului Stalin”. *Frontul Plugarilor*, VII. évf., 1647. sz., 1951. december 23.
- ⁷⁶ „Gheorghii Dimitrov a încetat din viață”. *Frontul Plugarilor*, V, 1311. sz., 1949. július 4.
- ⁷⁷ „Tovarășul Iosif Vissarionovici Stalin a încetat din viață”. *Frontul Plugarilor*, IX, 1710. sz., 1953. március 8.
- ⁷⁸ „Clement Gottwald”. *Frontul Plugarilor*, IX. évf., 1712. sz., 1953. március 22.
- ⁷⁹ „Inima poporului român este lângă poporul coreean”. *Frontul Plugarilor*, VII. évf., 1642. sz., 1951. november 19.
- ⁸⁰ „Telegrama de protest a Frontului Plugarilor adresată Consiliului de Securitate al O.N.U. împotriva agresiunii americane în Coreea”. *Frontul Plugarilor*, VI. évf., 1578. sz., 1950. augusztus 31.
- ⁸¹ Petru Groza: „30 1948”. *Frontul Plugarilor*, 1948. újévi különszám. Ez a köztársaság kikiáltása és Mihály király eltávolítása óta eltelt egy évre utalt.
- ⁸² Ciobanu–Radu–Georgescu, 2011: 322.
- ⁸³ „Cum am devenit corespondent al ziarului »Frontul Plugarilor«”. *Frontul Plugarilor*, 1000., ünnepi szám, 1948.
- ⁸⁴ Ciobanu–Radu–Georgescu, 2011: 405.
- ⁸⁵ A kommunistákkal szövetszezett magyarországi agrárpárt sajtóorgánumának például hasonló rovatai és hasonló megközelítési módjai voltak, mint romániai megfelelőjének. Papp István történész szíves közlése az alábbi nemzetközi kongresszuson: După 25 de ani. evaluări și reevaluări istoriografice privind comunismul, Ediția a X-a, 2015. július 8–11., Făgăraș – Academia „Brâncoveanu”, Sâmbăta de Sus, 2015. július 10-én.